

آرای اخلاقی علامه طباطبائی (ره)

رضا رمضانی

www.ketab.ir

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شمارگان چاپ اول و دوم، ۲۷۰۰ نسخه

قیمت: ۵۳۰۰۰ تومان

طراح جلد: بیژن صیفوری

جواب و صحافی: الغدير

اسمہ: رمضانہ گیلانی، رضا، ۱۳۴۲۔

عنوان: نام پدیدآور: آرای اخلاقی علامه طباطبائی / رضا رمضانی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات و آموزش دانشگاه فرهنگیان، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهري: ۴۹۲ - ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۹۸۲ - ۳۹ - ۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه: ص ۴۵۳-۴۶۲.

موضوع: طباطبایی، سید محمد حسین، ۱۸۱-۱۹۰. نظریه در باره فلسفه اخلاق.

موضوع طباطبائی، سید محمد حسین، ۱۸۱-۱۳۶۰ - نظر، بارہ اخلاق اسلامی.

موضوع: طباطبائی، سید محمد حسین، ۱۰۶۰ - سرگذشتنامه.

موضوع: اخلاق اسلامی، موضوع: اخلاق اسلامی

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

رده بندی کنگره: ۱۳۸۷ ۸۵۱ آ ۱۳۹۱/۵۵ R

رده‌بندی دیویی: ۱۸۹/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۱۳۱۷۰۶۷

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهید بهشتی، تقاطع بزرگراه

شہید مدرس، پلاک ۵۶، تلفن: ۱۱۵۰۵۴۰۲ - ۱۱۵۰۳۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران: خیابان انقلاب، روبروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۳۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۱۷.....	سگفتار.....
۲۱.....	مقدمه.....
۳۱.....	زندگی نامه علامه طباطبائی (قدس سره).....
۳۳.....	تحصیل و تہذیب و عرف اشرف.....
۳۵.....	آثار علامہ طباطبائی (قدس سرہ).....
۳۶.....	ویژگی‌ها و خصوصیات علامہ طباطبائی (قدس سرہ).....
۳۷.....	الف) خصوصیات علمی علامہ طباطبائی (قدس سرہ).....
۳۷.....	۱. بعد تفسیری.....
۳۹.....	۲. بعد فلسفی.....
۴۳.....	۳. بعد اخلاقی و عرفانی.....
۴۴.....	۴. بعد فقهی و اصولی.....
۴۴.....	۵. دیگر ابعاد علمی علامہ طباطبائی (قدس سرہ).....
۴۶.....	ب) خصوصیات شخصیتی مرحوم علامہ طباطبائی (قدس سرہ).....
۵۱.....	سخن نخست.....
۵۹.....	کلیات.....
۵۹.....	الف) سیر تاریخی و پیشینه تحقیق.....
۶۰.....	ب) سؤال‌ها.....
۶۴.....	ج) فرضیه‌ها.....
۶۷.....	بخش اول: مقدمات مباحث اخلاق.....

فصل اول: چیستی اخلاق و مفاهیم اخلاقی..... ۶۹

۱. مفهوم و ماهیت اخلاق..... ۶۹

۱.۱. اخلاق در لغت..... ۶۹

۱.۲. اخلاق در اصطلاح..... ۷۰

۲. تعریف اخلاق از نظر علامه طباطبائی (قدس سره)..... ۷۴

۳. اهمیت جامعه اخلاقی از دیدگاه علامه طباطبائی (قدس سره)..... ۷۶

۳.۱. انسان و اجتماع..... ۷۷

۳.۲. انسان و نمو او در اجتماع..... ۷۸

۳.۳. ادبیت مسائل اجتماعی از دیدگاه اسلام..... ۷۹

۴. جامعه و رابطه میان فرد و اجتماع از نظر اسلام..... ۸۱

فصل دوم: رابطه علم اخلاق و علوم دیگر..... ۸۵

علم اخلاق و علوم دیگر..... ۸۵

۱. علم اخلاق با حکام و شوق..... ۸۵

۱.۱. تشابهات علم اخلاق و حقوق..... ۸۵

۱.۲. تفاوتها میان علم اخلاق و حقوق..... ۸۶

۲. علم اخلاق و فقه..... ۸۷

۳. علم اخلاق و عرفان عملی..... ۸۸

۴. علم اخلاق و علوم تربیتی..... ۸۹

۵. رابطه اخلاق و فلسفه..... ۹۱

فصل سوم: آیا اخلاق قابل تغییر است؟..... ۹۳

مقدمه..... ۹۳

۱. رویکردها..... ۹۶

۱.۱. رویکرد اول..... ۹۶

۱.۲. رویکرد دوم..... ۹۸

۱.۳. رویکرد سوم..... ۱۰۲

۲. دلائل نقلی بر تغییر اخلاق..... ۱۰۴

۳. تغییر اخلاق در نظر علامه طباطبایی (قدس سره).....	۱۰۸
۳. ۱. اختیار.....	۱۰۸
۳. ۲. انسان موجود استکمالی است.....	۱۰۹
۳. ۳. انسان دارای مطلوب نهایی است.....	۱۱۰
کمال نیمه نهایی و کمال نهایی انسان.....	۱۱۰
۳. ۴. تأثیر تلاش انسان در وصول به هدف.....	۱۱۱
۴. نتیجه.....	۱۱۲
بخش دوم: منابع و مسالک اخلاقی از دیدگاه علامه طباطبایی.....	۱۱۷
فصل اول: هـ. الک و روش‌های اخلاقی.....	۱۱۹
مقدمه.....	۱۱۹
۱. پیشینه اخلاق.....	۱۱۹
۲. سیر تاریخی روش‌های اخلاقی در مسیحیت.....	۱۲۲
۳. تاریخچه اخلاق اسلامی.....	۱۲۲
۳. ۱. مرحله یکم: اخلاق یونانی.....	۱۲۳
بررسی این روش.....	۱۲۴
۳. ۲. مرحله دوم: اخلاق فلسفی (عقلی).....	۱۲۵
بررسی این روش.....	۱۲۹
۳. ۳. مرحله سوم: اخلاق شهودی یا عرفانی.....	۱۳۱
بررسی این روش.....	۱۳۴
۳. ۴. مرحله چهارم: اخلاق جامع.....	۱۳۶
نقد بر کتاب جامع السعادات.....	۱۳۶
۴. ضرورت جستجوی نظام اخلاقی.....	۱۳۷
۵. سه مکتب اخلاقی از دیدگاه علامه طباطبایی (قدس سره).....	۱۳۹
فصل دوم: منطق کشف یا منابع اخلاق اسلامی.....	۱۴۳
مقدمه.....	۱۴۳
۱. منطق فهم دین.....	۱۴۳

۲. منطق کشف یا روش‌شناسی علم کلام..... ۱۴۶
۳. روش‌شناسی استنباط احکام فقهی..... ۱۵۱
۴. منطق کشف یا روش‌شناسی اخلاق اسلامی..... ۱۵۴
۴. ۱. قرآن..... ۱۵۴
۴. ۲. سنت..... ۱۵۵
۴. ۳. عقل..... ۱۵۵
۴. ۳. ۱. نظریه افراطی و نقد آن..... ۱۵۶
۴. ۳. ۲. نظریه تفریطی و نقد آن..... ۱۵۷
۴. ۳. ۴. دیدگاه علامه طباطبایی درباره حجیت عقل نظری و عقل عملی..... ۱۵۹
۴. ۳. ۴. بات‌دورمینه جریان احکام عقل نظری و عملی..... ۱۶۱
- بخش سوم: مسائل بنیادین اخلاقی از دیدگاه علامه طباطبایی..... ۱۶۵
- فصل اول: رابطه دین و اخلاق..... ۱۶۷
- مقدمه..... ۱۶۷
۱. پیشینه مسئله رابطه دین و اخلاق..... ۱۶۹
۲. رویکردهای قلمرو دین در عرصه اخلاق..... ۱۷۱
۲. ۱. نظریه تباین..... ۱۷۲
۲. ۲. نظریه اتحاد..... ۱۷۴
۲. ۳. نظریه تعامل..... ۱۷۴
۲. ۳. ۱. نیازمندی‌های دین و اخلاق..... ۱۷۴
۲. ۳. ۲. وابستگی اخلاق به دین..... ۱۷۵
۳. نتیجه‌گیری..... ۱۷۶
۴. نظریه مرحوم علامه طباطبایی (قدس سره)..... ۱۸۰
۴. ۱. از جنبه روان‌شناختی..... ۱۸۲
۴. ۲. از جنبه معرفت‌شناختی..... ۱۸۴
۴. ۳. از جنبه هستی‌شناختی..... ۱۸۵

۱۸۵.....	۴.۴. از جنبه جامعه‌شناختی.....
۱۸۶.....	۴.۵. نتیجه‌گیری.....
۱۸۹.....	فصل دوم: رابطه ادراکات حقیقی و اعتباری.....
۱۸۹.....	مقدمه.....
۱۹۱.....	۱. مقدمات نظریه اعتباریات.....
۱۹۱.....	۱.۱. اقسام ادراک.....
۱۹۱.....	۱.۲. معنای اعتبار.....
۱۹۲.....	۳. اختیاری بودن ادراک اعتباری.....
۱۹۳.....	۱.۴. آیدایش ادراک اعتباری.....
۱۹۴.....	۱. چگونگی تصور یک اعتبار.....
۱۹۵.....	۱.۶. ضرورت ساز، مفاهیم اعتباری.....
۱۹۷.....	۲. نظریه اعتباریات.....
۲۰۲.....	۳. معانی اعتبار.....
۲۰۲.....	۳.۱. مفاهیم انتزاعی.....
۲۰۲.....	۳.۲. اعتبار در مقابل اصالت.....
۲۰۲.....	۳.۳. اعتبار به معنای وجود ضعیف.....
۲۰۳.....	۳.۴. اعتبار به معنای تصویری یا تصدیق.....
۲۰۴.....	۴. بررسی چند نکته درباره واژه اعتبار.....
۲۰۴.....	۴.۱. مسامحه در تعریف ادراکات اعتباری.....
۲۰۴.....	۴.۲. نداشتن مطابق خارجی.....
۲۰۴.....	۴.۳. آثار خارجی برای ادراک اعتباری.....
۲۰۵.....	۴.۴. ادراک اعتباری تابع نیازها.....
۲۰۵.....	۴.۵. عدم لغوپذیری مطلق ادراک اعتباری.....
۲۰۶.....	۴.۶. عام بودن برخی از ادراکات اعتباری.....
۲۰۶.....	۴.۷. رابطه میان اعتباریات و حقایق.....
۲۰۹.....	۵. تحقیق مسئله.....

۶. خلاصه نظریه اعتباریات ۲۱۳
۷. گستره اعتباریات ۲۱۴
۸. ضابطه در مفاهیم اعتباری ۲۱۵
۹. تغییر و ثبات در اعتباریات ۲۱۶
۱۰. کاربردهای نظریه اعتباریات ۲۱۸
۱۱. اشکالات بر نظریه اعتباریات ۲۱۸
۱. ۱۱. اشکال اول ۲۱۸
۲. ۱۱. اشکال دوم ۲۱۹
۳. ۱۱. اشکال سوم ۲۱۹
۲۲۰. بررسی اشکالات ۲۲۰
- فصل سوم: اطلاق و نسبیت در اخلاق و کلیت قوانین اخلاقی ۲۲۳**
- الف) اطلاق و نسبیت در اخلاق ۲۲۳
۱. دیدگاه مفسران در باب نسبیت اخلاق ۲۲۵
۱. ۱. نظریه فخر رازی ۲۲۶
۱. ۲. نظریه رشید رضا درباره نسبیت اخلاق ۲۲۸
۱. ۳. نظریه سید قطب درباره نسبیت اخلاق ۲۲۹
۲. نسبیت اخلاق از دیدگاه عارفان ۲۳۱
۳. رابطه گزاره‌های اخلاقی با نظریه علامه طباطبائی (قدس سره) ۲۳۸
۴. بررسی نظریه نسبیت اخلاقی ۲۴۸
۵. چند اشکال بر ادعاهای نسبیت‌گرایان ۲۵۱
۵. ۱. اشکال اول ۲۵۱
۵. ۲. اشکال دوم ۲۵۲
۵. ۳. اشکال سوم ۲۵۲
۶. نقد نظریه نسبیت‌گرایی از دیدگاه شهید مطهری (قدس سره) ۲۵۴
۷. رابطه نسبی‌گرایی با عاطفه‌گروی ۲۵۶
- ب) کلیت قوانین اخلاقی ۲۵۷

- ملاک‌های ارائه شده برای کلیت قواعد اخلاقی..... ۲۶۰
۱. کلیت قواعد اخلاقی از طریق قیاس و استدلال به ملاک مصلحت و
مفسده..... ۲۶۰
- نقد و بررسی..... ۲۶۵
۲. کلیت قوانین اخلاقی با ملاک جنبه علوی انسان..... ۲۶۷
- نقد و بررسی..... ۲۷۰
- اثبات کلیت قواعد اخلاقی از طریق بداهت حسن و قبح عقلی..... ۲۷۱
- نقد و بررسی..... ۲۷۵
۳. کلیت قواعد اخلاقی بر مبنای نظریه ضرورت بالقیاس و کمالات نفس..... ۲۷۷
- نقد و بررسی..... ۲۷۹
۵. کلیت قواعد اخلاقی به ملاک نیازهای عمومی (نظریه اعتباریات)..... ۲۸۰
- نقد نظریه..... ۲۸۲
- بررسی نقد..... ۲۸۲
- نقدی دیگر بر نظریه..... ۲۸۳
- نقد بر نظریه فوق..... ۲۸۴
- بخش چهارم: حسن و قبح عقلی و باید و هست..... ۲۸۵
- فصل اول: حسن و قبح عقلی..... ۲۸۷
- مقدمه..... ۲۸۷
۱. حسن و قبح از دیدگاه فلاسفه غرب..... ۲۸۸
۲. حسن و قبح از دیدگاه متکلمین اسلامی..... ۲۹۳
۳. حسن و قبح عقلی..... ۲۹۴
۴. معانی «حسن و قبح»..... ۲۹۶
۵. مفهوم حسن و قبح از نظر علامه طباطبایی (قدس سره)..... ۳۰۷
۶. نحوه اعتبار حسن و قبح از نظر علامه طباطبایی (قدس سره)..... ۳۱۱
- فصل دوم: رابطه باید و هست..... ۳۱۳
۱. تاریخچه مسئله باید و هست در غرب..... ۳۱۳

۳۱۸.....	۲. تاریخچه بحث در فلسفه اسلامی
۳۲۰.....	۳. تاریخچه بحث در منطق اسلامی
۳۲۰.....	۴. ملاک‌های رابطه «باید» و «هست»
۳۲۶.....	۵. قرآن و مسئله «باید و هست»
۳۳۲.....	خلاصه و چکیده بحث
۳۳۵.....	بخش پنجم: فضایل و رذایل اخلاقی
۳۳۷.....	فصل اول: تعریف فضیلت و رذیلت
۳۳۷.....	مقدمه
۳۳۷.....	۱. پیشینه و تعریف فضایل و رذایل اخلاقی
۳۴۱.....	۱. اصل و عدالت در نظر علامه طباطبائی (قدس سره)
۳۴۵.....	فصل دوم: چگونگی آراستن به فضایل و دوری از رذایل
۳۴۵.....	۱. منشأ فضایل اخلاقی
۳۴۸.....	۲. چگونگی آراستن به فضایل و دوری از رذایل
۳۵۰.....	۱. ۲. روش اول
۳۵۲.....	۲. ۲. روش دوم
۳۵۳.....	۳. ۲. روش سوم
۳۵۹.....	فصل سوم: پشتوانه فضایل اخلاقی
۳۵۹.....	تاریخچه
۳۶۰.....	۱. حقیقت ایمان
۳۶۱.....	۲. ایمان در اصطلاح
۳۶۱.....	۱. ۲. نظریه معرفت‌گرایانه
۳۶۱.....	۲. ۲. نظریه تصدیق‌گرایانه
۳۶۲.....	۲. ۳. نظریه لفظ‌گرایانه
۳۶۲.....	۲. ۴. نظریه عمل‌گرایانه
۳۶۳.....	۲. ۵. نظریه تلفیق اظهار زبانی و تصدیق
۳۶۳.....	۳. نتیجه

۳۶۵.....	۴. ایمان و عمل.....
۳۶۵.....	۴. ۱. رویکرد گسست ایمان و عمل.....
۳۶۶.....	۴. ۲. رویکرد پیوست ایمان و عمل.....
۳۶۶.....	۴. ۲. ۱. دیدگاه عنصر بنیادین بودن عمل.....
۳۶۷.....	۴. ۲. ۲. عمل لازمه ایمان.....
۳۶۸.....	۵. ایمان و اسلام.....
۳۶۸.....	۵. ۱. یکسانی ایمان و اسلام.....
۳۶۸.....	۵. ۲. دوگانگی ایمان و اسلام.....
۳۶۹.....	۵. ۳. یکسانی و تغایر مفهومی ایمان و اسلام.....
۳۷۲.....	۵. ۴. مراتب ایمان.....
۳۷۲.....	۶. رابطه ایمان، توحید و ارزش‌های اخلاقی.....
۳۷۶.....	۷. ایمان از دیدگاه علامه طباطبائی (قدس سره).....
۳۷۷.....	۷. ۱. چیستی ایمان.....
۳۷۸.....	۷. ۲. ارتباط اعتقاد، اخلاق و عمل.....
۳۷۹.....	۸. شرح صفات مؤمنین.....
۳۷۹.....	۸. ۱. اشفاق.....
۳۸۰.....	۸. ۲. اعتقاد به ربوبیت حق تعالی.....
۳۸۰.....	۸. ۳. ایمان به نشانه‌های الهی.....
۳۸۱.....	۸. ۴. شرک نورزیدن به خدای متعال.....
۳۸۱.....	۸. ۵. انجام دادن اعمال صالح.....
۳۸۱.....	۸. ۶. قلبی ترسان.....
۳۸۲.....	۸. ۷. معادباوری.....
۳۸۲.....	۸. ۸. سرعت در انجام کارهای خیر.....
۳۸۳.....	فصل چهارم: رابطه فضیلت و سعادت.....
۳۸۳.....	مقدمه.....
۳۸۴.....	۱. مفهوم سعادت.....

۳۸۵.....	۲. سعادت در اصطلاح.....
۳۸۹.....	۳. سعادت در آرای متفکران اسلامی.....
۳۹۰.....	۱. ۳. کندی.....
۳۹۰.....	۲. ۳. فارابی.....
۳۹۱.....	۳. ۳. غزالی.....
۳۹۲.....	۴. ۳. خواجه طوسی و ابن مسکویه.....
۳۹۲.....	۵. ۳. ملا مهدی نراقی.....
۳۹۳.....	۴. دیدگاه علامه طباطبائی (قدس سره) درباره سعادت.....
۳۹۳.....	۱. ۴. ریف سعادت و شقاوت از منظر علامه طباطبائی (قدس سره).....
۳۹۵.....	۲. ۴. ارتباط سعادت با نوع تفکر.....
۳۹۷.....	۳. ۴. ملبیه عوامل سعادت بر عوامل شقاوت.....
۴۰۱.....	۴. ۴. سعادت و شقاوت در راه دو مسیر بازگشت به سوی خدا.....
۴۰۲.....	۵. ۴. رابطه عمل و ملکات نفسانی با سعادت و شقاوت.....
۴۰۷.....	بخش ششم: نسبت اخلاق دینی و اخلاق سکولار و آزادی.....
۴۰۹.....	فصل اول: اخلاق دینی و اخلاق سکولار.....
۴۰۹.....	مقدمه.....
۴۱۱.....	۱. اخلاق سکولار در مغرب زمین.....
۴۱۱.....	۱. ۱. نظریه‌های غایت انگارانه.....
۴۱۳.....	۲. ۱. نظریه‌های وظیفه‌گرایانه.....
۴۱۵.....	۲. نظریه مرحوم علامه (قدس سره) درباره اخلاق سکولار.....
۴۱۸.....	۳. جمع‌بندی.....
۴۲۱.....	فصل دوم: رابطه اخلاق دینی و آزادی از دیدگاه علامه طباطبائی.....
۴۲۱.....	مقدمه.....
۴۲۱.....	۱. اخلاق.....
۴۲۲.....	۲. درباره آزادی.....
۴۲۴.....	۱. ۲. تاریخچه بحث.....

۴۲۷	۲.۲. مفهوم آزادی
۴۲۸	مبنای آزادی
۴۳۰	۳. آزادی در نگاه مرحوم علامه طباطبایی (قدس سره)
۴۳۲	۳.۱. آزادی در اسلام
۴۳۳	۳.۲. آزادی در انتخاب دین
۴۳۶	۳.۳. جمع‌بندی و نتیجه بحث
۴۴۴	۴. سبیل بودن آزادی
۴۴۷	۵. آزادی معنوی
۴۴۹	۶. آزادی اخلاق
۴۵۰	۷. نقد نظریه
۴۵۳	کتابنامه
۴۶۳	فهرست آیات
۴۷۵	فهرست روایات
۴۷۹	فهرست اشعار
۴۸۱	نمایه

پیشگفتار

بیرونی شکوهمند انقلاب اسلامی و استقرار نظامی براساس آموزه‌ها و احکام آن در ایران، یک سو و شکست مکاتب بشری و ناکامی نظام‌های گوناگون اجتماعی در تامین نیازهای مادی و معنوی انسان از سوی دیگر، بر گستره انتظار بشر از اسلام افزوده است.

انتظار آن است که در اسلام به عنوان دین هدایت فرد و اداره جامعه، نظام‌های اجتماعی و دیدگاه آن در مواجهه با یافته‌های علوم انسانی و مکاتب بشری، با منطقی مستدل و مستند ارائه گشت، بنسبها، ارزش‌ها و منش‌های دینی متدینان، آسیب‌شناسی و ساحت فقهی دین از پیرایه‌های موهوم و موهون پیراسته گردد.

تحقق این امور، پژوهشی دقیق، جامع و شامل مناسبات امرامون کشف و بازآفرینی آموزه‌های اسلام و نظام‌های اجتماعی آن و همتی والا و تلاشی شایسته و روزآمد را می‌طلبد.

بدین منظور پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی که نهادی علمی است در قالب سه پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی و فرهنگ و مطالعات اجتماعی و شانزده گروه علمی تخصصی در سال ۱۳۷۳ تأسیس گردید. پژوهشکده نظام‌های اسلامی، که مشتمل بر پنج گروه اخلاق و تربیت، اقتصاد، حقوق، سیاست و مدیریت اسلامی است، به‌طور خاص با مطالعه نظامات اجتماعی، اهداف ذیل را تعقیب می‌کند:

۱. کشف و طراحی نظام‌های سیاسی، حقوقی و اقتصادی اسلام.

۲. تحقیق و تبیین عالمانه مبانی و مباحث اساسی نظامات اجتماعی اسلام و ارائه الگوی‌های کاربردی در قلمرو آن.

۳. آسیب‌شناسی نظری و کاربردی نظام جمهوری اسلامی ایران و مدرسانی به متولیان امور و بسترسازی برای تحقق کامل‌تر نظام‌های اسلامی.

۴. تحقیق در باب مسائل مستحدثه به انگیزه گره‌گشایی در زمینه نیازهای نوپیدای فقهی.

۵. پاسخگویی به شبهات مطرح در باب فقه و نظام‌های سیاسی، حقوقی و اقتصادی اسلام.

۶. شناخت و نقد علمی مکاتب و نظامات معارض.
از آنجا که انگشت به معیارهای اخلاقی، نیاز امروز بشر و دغدغه دانشوران معاصر جهان است، گروه اخلاق و تربیت، بازپژوهی و عرضه آرای اخلاقی اندیشمندان بزرگ مسلمان را به عنوان یکی از بایسته‌های پژوهش‌های امروزی در حوزه برنامه‌های خود مورد توجه قرار داده است.

از سویی مرحوم علامه سید محمد حسین طباطبایی، اندیشمندی است که در حوزه اندیشه دینی، معقول و سهود را به هم آمیخته، طی سلوکی متعبدانه در پرتو شرع انور به قله کمال راه یافت. بسا عقده‌های ناگشوده که سرانگشت اندیشه تابناکش از کار عقل بشر گشت. آنکه هرگز در پی قانند شریعت قدمی برنداشت و بی‌حجت از کتاب و سنت سخنی نگفت قند تر تأملاتش بنگال و مصر را گرفت و رونق بازار دیگران را بست. او به عنوان دانشمندی بزرگ که از یک سو به منهل قرآن راه دارد و از سوی دیگر انسان امروزی و نیاز و خواسته و ذائقه او را به مشاهده و تجربه می‌رساند، شایسته آن است که اندیشه‌هایش بازپژوهی و منتشر شود.

نوشته حاضر که نتیجه تلاش علمی محقق ارجمند جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای رضائی در گروه اخلاق پژوهشکده نظام‌های اسلامی است با عنوان «آرای اخلاقی علامه طباطبایی» به این مهم پرداخته است. گفتنی است که پژوهش حاضر، نخست در گروه اخلاق و عرفان و در پژوهشکده حکمت

و دین‌پژوهی به جریان افتاد و پس از تفکیک گروه اخلاق و عرفان به دو گروه مستقل و انتقال گروه اخلاق به پژوهشکده نظام‌ها، به منظور رعایت تناسب، این اثر به گروه تازه تأسیس، انتقال یافت.

گروه اخلاق و تربیت بر خود لازم می‌داند از تلاش محقق ارجمند و اعضای محترم شورای علمی گروه سابق اخلاق و عرفان که در پدید آمدن این اثر تأثیرگذار بوده‌اند؛ به‌ویژه از جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای شهبازاد، مدیر محترم گروه عرفان، آقای دکتر وکیلی رئیس گرامی پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی و اعضای ارجمند شورای علمی گروه به ویژه «حجج» آیت‌الله سید ابراهیم خسروشاهی و آقای عزیزالله خوشوقت که پیش از تأسیس گروه اخلاق و تربیت متکفل پیگیری و ارزیابی این اثر بوده و با محقق ارجمند هم‌کاری نموده‌اند، تشکر کند.

گروه اخلاق و تربیت

پژوهشکده نظام‌های اسلامی